

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 11. september 2009
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-792-1002
Dok.: RAJ41107

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1119 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 14. august 2009. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1119 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Er det ministerens vurdering at trusler i retten ikke bør have nogen konsekvenser som i nedenstående sag, og kan der tages højde for i strafudmålingen, at vidnet har truet i den pågældende sag, jf. vedlagte artikel, og er det korrekt forstået, at trusler mod vidner i Sverige og Norge straffes med dobbeltstraf?”

Svar:

1. Regeringen lægger stor vægt på, at vidner trygt og sikkert kan afgive forklaring til politiet og i retten, og på en klar og konsekvent retshåndhævelse i sager om trusler mv. mod vidner.

Justitsministeriet finder af principielle grunde ikke at burde udtale sig nærmere om den konkrete sag, der omtales i artiklen nævnt i spørgsmålet. Det bemærkes dog, at det fremgår af artiklen, at den pågældende efterfølgende blev sigtet af politiet for trusler mod vidnet og senere blev varetægtsfængslet.

Politiet og anklagemyndigheden har stor fokus på at støtte og bistå vidner i straffesager, og der findes en række regler i bl.a. retsplejeloven, der har til formål at hjælpe eller beskytte vidner. Det gælder f.eks. regler om politiets, anklagemyndighedens og domstolenes pligt til at hjælpe vidner med særlige behov (§ 193), om beskikkelse af bistandsadvokat for forurettede (kapitel 66 a) og om vidners adgang til at afgive forklaring uden tiltaltes tilstedeværelse og om anonyme vidner (§ 856).

Straffeloven indeholder endvidere en særlig bestemmelse om vold og trusler mod vidner, som sikrer et styrket strafferetligt værn i sådanne sager. Efter straffelovens § 123 straffes således den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter straffelovens § 260, trusler efter straffelovens § 266 eller på anden måde begår en strafbar handling mod en person, dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 8 år, som på regeringens initiativ i 2004 blev forhøjet fra fængsel indtil 6 år (lov nr. 218 af 31. marts 2004).

Det kan opplyses, at strafferammen i straffelovens § 123 om vold og trusler mv. mod vidner er markant høyere end strafferammen i f.eks. straffelovens § 260 (ulovlig tvang), § 266 (alvorlige trusler) og § 244 om vold.

2. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørsmålet vedrørende straffen i Norge og Sverige for trusler mv. mod vidner indhentet en udtalelse fra det norske og svenske justitsministerium. Det norske justitsministerium har opplyst følgende:

”Som ledd i arbeidet med å beskytte aktørene i straffesaker mot trusler og represalier, ble det ved lov 28. juni 2000 nr. 73 vedtatt en rekke endringer i både straffeloven og straffeprosessloven. I straffeprosessloven ble det blant annet vedtatt bestemmelser som gir adgang til anonym vitneførsel (straffeprosessloven § 130 a), mens det i straffeloven ble gitt en ny bestemmelse som setter straff for motarbeiding av rettsvesenet (straffeloven 1902 § 132 a). Bestemmelsen retter seg mot den som ved vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig atferd overfor en aktør i rettsvesenet eller noen av hans nærmeste opptrer slik at det er egnet til å påvirke aktøren til å foreta eller unnlate en handling, et arbeid eller en tjeneste i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak. Straffebudet setter også straff for den som gjengjelder en handling, et arbeid eller en tjeneste som aktøren har utført i forbindelse med en straffesak eller en sivil sak. Den aktuelle bestemmelsen innrømmer en relativt stor personkrets vern. Som aktører i rettsvesenet regnes de fleste som er involvert i en sivil- eller straffesak, enten i privat eller yrkesmessig sammenheng, jf. § 132 a annet ledd, herunder vitner.

De fastsatte strafferammene gir adgang til å idømme streng straff for vold eller represalier mot vitner eller andre aktører i rettsvesenet. De lovgivende myndigheter ga uttrykk for at straffenivået for trusler og vold mot aktørene i rettssaker burde skjerpes betydelig. Slik markeres det at samfunnet ser meget alvorlig på denne type lovovertrædelser. Den øvre strafferammen er dessuten såvidt høy at den gjør det mulig å bruke ekstraordinære etterforskningsmetoder for de mest alvorlige overtrædelser. Straffeloven 1902 § 132 a er videreført i straffeloven 2005 §§ 157 og 158, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) side 212-213. Strafferammene er justert noe opp for ordinær overtrædelse (fra 5 år til 6 år fengsel) som følge av at 5 år ikke videreføres som øvre strafferamme i den nye straffeloven, jf. Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) side 23-25. For grove overtrædelser er den øvre strafferammen fortsatt 10 år. For øvrig kan det nevnes at det ved motarbeiding av rettsvesenet ofte vil være snakk om overtrædelse av flere straffebud, hvilket ved en samlet pådømmelse (konkurrens) gir adgang til å idømme en samlet straff som er strengere enn hva som følger av de enkelte bestemmelsene, jf. straffeloven 1902 § 62 og straffeloven 2005 § 79. Den nye straffeloven 2005 antas ikke å tre i kraft før 2012.

Bakgrunnen for vedtagelsen av ny § 132 a var en henvendelse fra Riksadvokaten hvor det ble vist til at bruk av trusler og vold mot vitner og andre aktører i straffesaker var et økende problem, særlig i alvorlige narkotikasaker og i saker om MC-kriminalitet. Verken i politiets eller Statistisk Sentralbyrås statistikk fremgår imidlertid bruken av § 132 a alene, men kun bruken av §§ 132 (motarbeiding av etterforskning), 132 a og 132 b (brudd på taushetsplikt) samlet. Det må imidlertid antas at mange av disse sakene omhandler § 132 a, jf. NOU 2009:15 punkt 8.6.11.

Tallene over bruk av §§ 132, 132 a og 132 b de senere årene ser slik ut:

2003 2004 2005 2006 2007 2008

130 221 185 213 190 219

Nedenfor inntas enkelte eksempler fra Høyesterett vedrørende straffutmåling for brudd på straffeloven § 132 a:

Høyesteretts kjennelse i Rt. 2002 side 846 gjaldt legemsbeskadigelse og trusler mot fornærmede. A var domfelt for en legemsbeskadigelse og en etterfølgende trussel mot fornærmede for å få ham til å trekke anmeldelsen, jf. straffeloven § 132 a. Lagmannsretten fastsatte straffen til ubetinget fengsel i 90 dager. Påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. Anken var i hovedsak begrunnet i de hensyn som lå bak vedtakelsen av straffeloven § 132 a. Høyesterett mente at en passende straff for legemsbeskadigelsen - isolert bedømt - ville vært ubetinget fengsel i 60 dager. Retten pekte i den forbindelse på at saken gjaldt et tilfelle av uprovosert skalling direkte mot fornærmedes ansikt som medførte at han brakk en tann. Høyesterett hadde ikke tidligere behandlet noen sak som gjaldt straffutmåling ved overtredelse av straffelovens § 132 a. I dette tilfellet måtte trusselen anses for å ligge i det nedre sjikt av anvendelsesområdet for § 132 a. Etter Høyesteretts mening måtte det imidlertid også i saker av denne karakter normalt reageres med ubetinget fengselsstraff. Og dersom domfelte også ble dømt for det forholdet den opprinnelige anmeldelse gjaldt, måtte straffen for overtredelse av § 132 a medføre et merkbart tillegg i forhold til den straff som ellers ville blitt idømt. Høyesterett var enig med lagmannsretten i den betydning retten hadde tillagt overtredelsen av § 132 a ved fastsettelsen av straffen. Lagmannsrettens straffutmåling innebar - for så vidt angikk trusselen - en ikke ubetydelig straffeskjerpelse i forhold til den tidligere rettstilstand. Ut fra Høyesteretts syn på legemsbeskadigelsen ble det vurdert om straffen - på 90 dagers ubetinget fengsel - burde skjerpes noe. Under en viss tvil kom imidlertid Høyesterett til at det ikke var tilstrekkelig grunn til å endre straffen.

I sak inntatt i Rt. 2003 s. 275 var en 31 år gammel mann domfelt for ulike krenkelser av tidligere ektefelle, trusler mot vitne og utuktig omgang med en jente under 14 år, jf straffeloven § 132a, § 147, § 227, § 228, § 232, § 342 og § 195. Høyesterett vurderte handlin-

gene samlet og satte straffen til ubetinget fengsel i to år og fire måneder.

Høyesteretts dom i Rt. 2003 s. 871 gjaldt straff for to tilfeller av alvorlige trusler mot et vitne i straffesak, jf straffeloven § 132a og § 227. Domfelte var i lagmannsretten dømt til fengsel i ett år, hvorav 8 måneder var gjort betinget. Høyesterett gjorde hele fengselsstraffen ubetinget. Det ble lagt vekt på at det er en viktig offentlig interesse å verne aktørene i rettsaker mot å bli utsatt for trusler.

Høyesteretts kjennelse i Rt. 2007 nr. 1601 gjaldt blant annet straffutmåling ved overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstav b om motarbeiding av rettsvesenet ved gjengjeldelse. Overtredelsen var foranlediget av at A var blitt anmeldt for å ha utøvd seksuell omgang med en gutt på åtte år. Etter at gutten hadde bekreftet dette i dommeravhør, distribuerte A, som gjengjeldelse, blant annet ved oppslag nær guttens skole, et skriv der guttens navn var oppgitt, og med gjengivelse av guttens beskyldninger. Samtidig ga skrevet opplysninger om seksuelle handlinger som guttens ett år yngre bror skulle ha foretatt med en medelev. Lagretten svarte nei på spørsmål om A var skyldig i overtredelse av straffeloven § 195 om seksuell omgang med barn under 14 og ja på om han var skyldig i overtredelse av § 132 a. Straffen for overtredelse av straffeloven § 132 a ble satt til fengsel i seks måneder. Høyesterett fant ikke grunnlag for å sette ned straffen på fengsel i seks måneder. Det ble blant annet vist til at det dreide seg om gjengjeldelse rettet mot barn i sårbar alder, og med den belastning en handling av denne karakter vil medføre.

Som det fremgår ovenfor er innføringen av en bestemmelse om trusler mot vitner ment å innebære en straffeskjerpelse i forhold til tidligere rettstilstand. Det er imidlertid ikke grunnlag for kategorisk å slå fast at straffen utgjør det dobbelte av straff for trusler i andre tilfelle. Praksis om straffutmåling varierer relativt mye, etter trusselens grovhet og de øvrige forhold i den aktuelle saken.”

Det svenske justitsministerium har over for Justitsministeriet opplyst, at trusler mv. mod vidner etter den svenske straffelov (brottsbalken) straffes med fængsel i højest 4 år. Ved mindre alvorlige forbrydelser er strafferammen bøde eller fængsel i indtil 6 måneder. I grove tilfælde er strafferammen fængsel i mellem 2 og 8 år.

I den almindelige bestemmelse om trusler er strafferammen bøde eller fængsel i højest 1 år. I grove tilfælde er strafferammen fængsel i mellem 6 måneder og 4 år.

Det svenske justitsministerium er ikke umiddelbart i besiddelse af oplysninger om strafniveaue i praksis i sager om trusler mv. mod vidner. Mi-

nisteriet oplyser dog, at der i sager om trusler mod vidner ofte fastsættes en ubetinget fængselsstraf. I andre sager om trusler anvendes også andre følger som f.eks. betingede domme med vilkår om samfundstjeneste.

Det svenske justitsministerium henviser i øvrigt til brottsbalkens 4. kapitel, 5. § (trusler) og 17. kapitel, 10. § (trusler mv. mod vidner):

”4 kap. Om brott mot frihet och frid

5 § Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms för olaga hot till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

17 kap. Om brott mot allmän verksamhet m.m.

10 § Den som med våld eller hot om våld angriper någon för att denne gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra någon från en sådan åtgärd, döms för övergrepp i rättssak till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om man med någon annan gärning, som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om en sådan gärning angriper någon för att denne avlagt vittnesmål eller annars avgett utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom från att avge en sådan utsaga. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst två och högst åtta år.”

Justitsministeriet kan henholde sig til det, der er oplyst af det norske og svenske justitsministerium.